

1994-246

RIJKSDIENST
VOOR HET
OUDHEIDKUNDIG BODEMONDERZOEK

Aantekeningen

van

R. Wouda
Aantekening

betreffende

Onderzoek Taan

195 *7*

AMERSFOORT - MARIËNHOF - KLEINE HAAG 2

In de afgelopen zomer werd door de R.O.B. een
opgraving verricht op het terrein van de voor-
malige burcht. Bijna heerd. Dit werk kwam
tot stand in samenwerking met de tegenwoordige
eigenaar van het perceel de heer van Diepen en
de ~~tegenwoordige~~ Cultuurtechnische dienst
te Groningen. Bij de werkzaamheden tot
verbetering van de bewaste terreinen, waarbij
men het verhoogde ~~terrein~~ ^{terrein} egaliseerde, strotte
men meermaals op ^{gevoelde} vermaakte murenwerken.
Deze en andere vondsten waren voor onze
correspondent uit Nickerk, D'Heijting, aan-
leiding om ^{een protest te maken} ~~om~~ ^{te stellen} te waarschuwen.
Mededelen wij ^{meermalen} op dit terrein te doen te hebben
met de laatste resten van de burcht van
'Rudolf de Meppel', welke burcht in 1860 werd
afgebroken. Deze burcht en zijn bewoning "Rudolf
de Meppel van Faen" verwin een hevig ver-
maandheid door de monstige processen in het
jaar 1731 waarbij een zo tal bewoners uit die
omgeving door worging en verbranding de dood
vonden.

Kierkenin heeft sprake van dat het door de Meppel
in 1725 vergroot en gewijzigde bouwwerk stelde op
het veld, vord'graande Cultuurresten die
tot in de 13^e eeuw ~~waren~~ te vervolgen waren.
Mit de verkregen gegevens van het onroerend
kunnen wij hand meedelen, dat zich hier een
Munke gelegenheid heeft voorgedaan de
gehele bouwe geschiedenis, in zijn ontwikkelings-
gang van steenhuis tot landhuis, te volgen.
De in hun historis verband te zien, daarbij

bepaalde typen te onderscheiden en deze te
verstaan ^{uit} de tijd waarin ze ontstonden
afgeleid zijn hebben.

De historie van dit terrein vangt reeds aan in
de 13^e eeuw. Waarschijnlijk de eerste kolonisten
die zich vestigden aan een van de vele aan-
wezige beekjes of veenstroompjes die het landschap
kenote.

De eerste bewoners maakten gebruik van
hörn beek en een natuurlijke verhoging in het terrein,
beacht als de waren tegen hun vijand het water.
Deze landelijke hoogte ^{was} kenmerkende rijk te plaatsen
door een uitwiggende veenlaag ondeckt. In
de meeste omgeving komen plaatsen voor waar
het veen een dikte heeft bereikt van ruim een
meter. Taan heeft dan ook zijn naam aan
dit veen te danken.

De eerste cultuurfase kenmerkte zich met een
samenstel van haaks op elkaar staande
brede standsporen samen vormend een complex
van gebouwen voor bewoning. ^{En later} Deze eerste woon-
plaats was afgeperkt door vijf kleine grachten
waarvan de westelijke in verbinding stond
met een beek. ~~Hiinnen deze~~ Op deze
wijze had men een soort plein verkregen die
door een vlondet over de beek toegankelijk was
gemaakt. Hiinnen de omwalling werden
een groot aantal drinkwaterputten aange-
troffen waarvan een Reken behoorde tot de
eerste cultuurfase. Deze putten waren van
kwelder- en vlijslaggen opgericht. De cultuur
van deze eerste bewoners werd gekarakteris-
seerd door een grote verscheidenheid ^{aan} van
kogelpotsherken. Randwerk was nog

duidelijk ~~met~~ ⁱⁿ de hand was gefatsoeneerd?
Bij onderzoeking ook een aantal fragmentjes
van uit het Duitse Rijngebied gesien, nu teent
aanspraak komt gebakken en op de draadlijf
gevormd aardewerk en een tweetal stukken
van beens kammen. Alles tezamen geeft
reeds te vermoedenstellen, dat we de eerste cul-
tuurfase in de 13^e eeuw mogen plaatsen.

Lijken Beschouwen we thans vooral het oudste
sporencomplex ^{in Thaan} dan menen wij hierin de platte
grond te herkennen van het oudste borg-
type dat proningen heeft gekend? En meer
in het algemeen, gesproken de Duitse landen
tussen Wit en Weker. Zulk een vorst-
kelijke borg of steenhuis telt de provinciale proning
thans niet meer. Gelukkig is er in Thiesland
nog een fraai voorbeeld van een steenhuis be-
waard gebleven, de z.g. Schierstuis te Uen-
woude. En vooral het "Henilans" bij
Bunde in Oostfriesland is een karakteris-
tiek voorbeeld van zulk een vorstelijk
bouwwerk.

En dergelijke stuis of steenhuis moeten we ons
voorstellen als een rechtehoekige toren. Rond de
enige verticing met slechts hier en daar een
venster en een stuk of wat schietgaten. Overigens
verdeeld in een overwelfde beneden- en twee
of drie boven verdiepingen en gedekt met een z.g.
wolvedak. De vloeren van de kamers waren veelal
uit kleine ~~estiches~~, ruitkante vloertegels van dakgra-
niet ~~gestoken~~, klamen gesteld. De woonforms
maakten een fortijk maar geenszins plompe in-
druk en beantwoorden geheel aan hun vorstelijke
aard en bestemming die militair en defensief
waren. Dit steenhuis was de woning van de

I

Het zal dan ook wel om een berg zijn geweest waarvan in
een oorkonde, gedateerd 14 Januari 1392, sprake is.
Hiin wordt gesproken van een reuke Alme Berynghe
Loreance tot Tanum, wiens „huus“ door de stad
sinnigen gewapen der land was bereet.
Tijdens deze gebeurtenissen, had de hoofdeling van
Tanum grote schade opgelopen.

II

Na het geen werd opgemerkt over de rechthoekige woon-
toren of steenhuis moeten wij nog enige aandacht
schenken aan een geheel nieuw type berg, dat mede ge-
rekend moet worden tot de oudste berg en reeds op-
treedt in de 14^e eeuw naast de rechthoekige berg. Hierbij
dvelen wij op ^{een} langwerpig huis van een of twee ver-
diepingen, boven een keper, die door zijn grote bouwopp-
vlak meer woonruimte schijnt, loewel veiligheid en ver-
deurbaarheid belangrijk bleef. Misschien moeten wij
dit type zien, ~~als een voorbeeld van de berg van~~ ^{de}
de Hoornhoorn, de heerd. Gezien de gevonden sporen
bij de opgraving ^(zie tekening) te Tanum, ^{was de grond te stellen} ~~was~~ ^{een} ~~was~~ ^{was}
ongelijk langwerpig gebouw te hebben aangetroffen.

~~waars~~ van de loofdeling, de macht hebben, die
 in een structureel veranderende samenleving, waarin
 slechts feitelijke macht, veiligheid en contract
 verschaften kon, naar boven was gekomen. Het
 was de rijke over, die in de gemeenschap waar-
 in hij gevestigd was, de welbekende positie als
 dorpsvoorst bevat. In vele gevallen was een
 loofdeling de machthebber over meerdere dorpen.
 Collectief gezien hadden deze mannen dan ook
 een eigen status gekregen die invloed had
 op het politieke en economische leven in deze ge-
 westen. Hun opkomst valt in de 13/14^e eeuw,
 hun bloeitijd kenmerkt zich in de 15^e en een deel
 der 16^e eeuw en tot zolang ^{zelden} waarkijnt
 ook de steenhuis als voorpronkelijk borgtype, ge-
 dient hebben. Immers in de laatste jaren oor-
 log, vooral de jaren 1590 tot 1594 waren de
 Noordelijke gewesten van groot krijgsmis-
 seried, en kon het steenhuis ~~aan~~ nog aan zijn
 voorpronkelijke bestemming voldoen.

I + II

Na de 16de eeuw worden geen steenhuisen meer
 gebouwd. Sinds 1594, met de reductie van
 de stad Groningen, kwam opnemming in de Unie
 van Utrecht, was tenslotte het oorlog
 vrees een einde gekomen. De steenhuisen
 konden zich tot ^{16^{de}} handkeus ontwikkelen en
 deed dit ook. In vele gevallen bouwde men
 een nieuwe vleugel aan de bestaande steen-
 huisen en kreeg het een ~~en~~ vormig borgtype, waar-
 bij de bewoning bewoonbaarheid loofdelijk werd.
 Een geheel nieuw type treed op in de 17^e eeuw
 als ^{ook} ~~steenhuis~~ ^{die een} borger ~~en~~ ^{verjonging} ondergaan. De sterke
 richting die zich in het midden der 17^e eeuw in de
 architectuur baan brak heeft ook in de borger zijn
 sporen achtergelaten. Het werd een vrijstaande

presumptive and actual right.

door grachten omgeven aantienlijke ^{landhuis} ~~staatswoning~~
ge ~~met~~ ^{een} ~~stele~~ ~~overwacht~~ ~~aan~~ ~~de~~ ~~grote~~ ~~de~~ ~~aan~~ ~~aan~~.
Het grondplan wordt een span lechtkeek, d. w. 2.
een gebouw met twee vooruit springende vleugels en
vlakke een teitoren als loopdringang. Ook de directe
omgeving van deze ^{woning} ~~huizen~~ verandert naan gelang
de met meer als versterkt huis dien den. Vaak worden
nu reante vijvers, ^{hier} ~~tuinen~~ en boomgaarden aangelegd
nodat we nu wel kunnen spreken van luthoven.
De rojuist geschette ^{ontwikkeling} ~~berg~~ ~~tuinen~~ kunnen we in
Taan dan ook practtig onderkennen (zie tekening)

~~Tot slot moeten we hier nog eenige aandacht
betenken aan een let type ~~berg~~ dat gekend moet
worden tot de oudste bergvorm. Dit type heet
op in de 14de eeuw naast de reeds bekende steen-
huizen. Het is een langwerpige huis van een of
twee verdiepingen boven een kelote en die door
zijn grote bouwwerplak men woongerij ~~thiep~~,
alhoewel veiligheid en verdedigbaarheid
hoofdraak heeft. En dergelijke ~~rel~~ ~~standige~~
g ~~berg~~ moet ook in eenige in Taan hebben ge-
staan gezien de sporen in de bodem die die in
de bodem werden aangetroffen.~~

In de afgelopen jaren werd door de P.O.B. een opgraving verricht op het terrein van de voormalige bucht „Pijma heerd“.

Wij Meenden op dit terrein te over te hebben met de laatste resten van de bucht van „Rudolf de Meysche“ welke bucht in 1860 werd afgebloken.

Deze bucht en zijn bewoners, Rudolf de Meysche van 't Laen' verwierf de keunige vermaardheid door de gevorderde monofski proefster in het jaar 1731, waarbij een do tal mannen en jongens de doot vonden door wonging en verbranding.

Niellenn bleek goedig dat het door de meysche in 1725 ~~was~~ vergroot en gewijzigde bouwwerk stelde op voorafgaande cultuurresten die tot in de 13^e eeuw te vervolgen waren.

uit de verkregen gegevens van dit onderzoek mogen we vaststellen dat zich hierbij een kleine gelegenheid heeft voorgedaan de gehele

bouwenrichting, zijn ontwikkelingsgang van steenkuis tot landhuis, te volgen. De in hun

historis verband te zie, daarbij bepaalde tijp te onderscheiden en deze te verstaan uit de tijt waarin ze ontstonden of zich gewijzigd hebben.

De eerste Culturfase kenmerkte zich uit een samenstel van haaks op elkaar staande brede standsporen samen vormend een complex van gebouwen die ongeveer waren door kleine grachten. Binnen deze omwalling werden een groot aantal drinkwaterputten

aange troffen. De putten waren van kwelder, of
veenplaggen opgezet.

~~Breda~~ Men de gevonden woonresten ~~so~~
menen wij de platte grint te herkennen van
het oude borgtype dat de Tiele landen heeft
gekennt. Het steinhaus bij Bunde in
Overfriesland is een karakteristiek voor-
beeld van zulke een oorspronkelijk bouwwerk.

Deze ~~so~~ versterkte woon trems beantwoorden
geheel aan hun oorspronkelijke aard en be-
stemming die militair - defensief was.

Hun opkomst valt in de 13 / 14 eeuw hun
bloeitijd in de 15^e en een deel van de 16^e eeuw.

Nummers in de jaren 1590 tot 1594 waren
de koninklijke geventen van groot Krijgs-
runden verbult en kon het steinhaus nog
aan zijn oorspronkelijke militaire be-
stemming voldoen.

Since 1594, met de Reductie van de
stad Groningen, haar opnemng in de
Unie van Utrecht, was tevens aan het
Krijgsrunden een einde gekomen.

Het steinhaus kon zich tot landhuis
ontwikkelen. Bewoonbaar leict werd
thans hoofdzak.

Den geheel nieuwe type treed op in de
17de eeuw ~~en~~

